

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

Izhaja vsak petek.

Harščina: Cetrletno Din 6—, polletno Din 12—
celoletno Din 24—

Pred petnaist leti

Te dni mineva 15 let, kar je Ljubljano oškropila kri nedolžnih slovenskih žrtev, ki sta padli pod krogami avstrijskih vojaških pušk. Mesec september leta 1908. ostane v slovenski zgodovini mejnik v probujenju slovenske narodne zavesti, ki se je po prvih krvavih žrtvah razvila v mogočen odpor proti nemškemu nasiljem avstrijske vlade in nas vodila v osvobojenje.

«Septembrski dogodki» leta 1908. so se pričeli z znanim napadom nemčurske fakinaže v Ptuj. Omenili smo zadnjič na kratko, kako je nemška in nemškutarska sodrga dne 13. septembra 1908. pretepala do krvi, opljuvala in s črnilom polivala one Slovence, ki so dospeli v Ptuj na zborovanje Ciril-Methodove družbe. Oblast navzlic ponovnim prošnjam za orožniško asistenco ni hotela ukreniti ničesar, temveč je slovenske zborovalce popolnoma prepustila v tolovajsko obdelovanje nemčurski fakinaži. Tedaj smo Slovenci spoznali, da avstrijske oblasti za nas nimajo zaščite in da nas pijane nemčurske barabe lahko pretepajo in pobijajo kakor pse.

Vest o ptujskih divjaštvih je po vsej Sloveniji vzbudila velikansko ogorčenje. Najbolj seveda v Ljubljani. Kot glavno geslo je šel takrat med zavednimi Slovenci klic: «Svoji k svojim!» Nihče več ni hotel kupovati pri nemčurskih trgovcih in obrtnikih, ki so se redili od slovenskih grošev, zraven pa podpirali gonjo in tolovajstva proti Slovincem. Kdo bo redil gada na prsih!

Pet dni po ptujskih dogodkih, dne 18. septembra, je bil v ljubljanskem Mestnem domu sklican velik protestni shod. Zbrala se je ogromna množica. Navdušenje za narodno stvar in obenem ogorčenje proti nemškutarstvu je bilo ogromno. Ko pa so se množice zborovalcev po shodu mirno vračale v mesto, jih je z neke hiše nenadno neki nemčur polil s črnilom. Tedaj je bil ogenj v strehi. Razdraženi zborovalci so se v hipu razlili po glavnih ulicah, prodrli policijske kordone ter na vseh nemčurskih in državnih poslopih pobili okna. Ta ostra demonstracija je bila končana v par minutah. Kmalu nato so v mesto pridirjali oddelki takratnega 27. pehotnega polka. Vojaki, sami zarukani Gornještajerci, so z vso podivjanostjo začeli razganjati posamezne gruče ter s kopiti in sabljami neusmiljeno pretepali naše ljudi.

Drugi dan popoldne je vojaštvo zasledlo vse glavne ljubljanske ulice. Bilo je v popolni vojni opremi, z nasajenimi bajoneti. Vendar ni prišlo do nikakih izgredov, toda napetost je bila velika. Naslednji dan, 20. septembra, je bila nedelja. Ljubljana je bila še vedno zasedena in podivjano vojaštvo je neusmiljeno preganjalo naše ljudi, ki so se nahajali na ulicah. Vrh tega je tudi ljubljanskim nemčurjem zrasel greben, da so začeli na ulici zmerjati Slovence kot «windische Schweine». Nenadoma je vojaštvo začelo ostro streljati v zbegano slovensko množico. In tedaj sta kot žrtvi avstrijske podivjanosti na ulici izkrvavela 15letni dijak Ivan Adamič in 25letni tiskarniški strojnik Rudolf Lunder. Ob streljenih in težko ranjenih pa je bilo še več oseb. V Ljubljani, po vsej Sloveniji in jugoslovanskih krajih je nastopila neizmerna žalost. Ljubljana se je vsa zavila v črnino. Pogreb obeh nedolžnih narodnih žrtev je bil pretresujoč. Še bolj je povečalo tragedijo, da so isti večer bila na vseh slovenskih hišah in trgovinah v Celju, Mariboru in Ptuj razbita okna od nemčurske sodrge.

Žalostni septembrski dogodki, katerih petnajstletnico obnavljamo te dni, so Slovincem dokazali, kako je za nas Avstrija znala biti najkrvoločnejša mačha. Kri nedolžnih žrtev, ki je takrat oškropila ljubljanski tlak, je rodila v slovenskih srcih žlahten plod: globoko domovinsko zavest in prepričanje, da bo svoboda napočila šele v združenju z brati Hrvati in Srbi. Svetovna vojna je to dopolnila.

Ne moremo biti tako popustljivi, da ne bi ob tej priliki tudi omenili, kako izdajalsko so se v tistih žalostnih dneh obnašali slovenski klerikalci «Slovenec» je takrat odkrito zagovarjal nemčurje in za avstrijske krogle ni našel niti besedice obsojanja. Najprimernejše bo, da ob priliki s citati iz takratnih klerikalnih listov dokažemo, da klerikalci v najtežjih dneh naše domovine niso marali prikriti svoje zlobe in so raje v petolizništvu do avstrijske vlade pokazali svoje izdajalstvo, ki se ne sme pozabiti.

Sokrivci današnjih razmer

V naši državi imamo na krmilu radikalce, ki vladajo z brezprimerno neobzirnostjo in s popolnim nerazumevanjem ljudskih koristi. Samoradikalska vlada nam je povečala davke, dasiravno si kmet radi lanske suše še ni opomogel, dalje je uvedla kuluk in te dni povišala železniške tarife.

Toda čaka naš še novi pristojbinski zakon, ki bo težko obremenjeval široke sloje naroda. Po tem zakonu bo moral n. pr. kmet plačati 50 Din za živinski potni list, revni starši svojih otrok ne bodo mogli šolati radi visokih šolskih taks, sodnijske takse bodo tako visoke, da se revež sploh ne bo mogel pritoževati na sodišču itd. Posebno imenitna je tudi določba, da se dijaku ne bo smelo dati spričevalo, ako njegovi starši niso plačali davkov.

Vse to nam bo povečalo draginjo in širilo nezadovoljnost. Vrh tega pa se odpušča najboljšo uradništvo in vpokojujejo najboljši častniki, radi česar bo nekaj ljudi več vrženih v veliko bedo.

Takšen je raj, ki so nam ga ob volitvah obetali klerikalci, ki so takrat z vso gotovostjo trdili, da bodo v slučaju zmage dosegli velike koristi za ljudstvo. Skoro vse poslance so dobili klerikalci v Sloveniji in vendar ne vidimo danes nobenih uspehov, pač pa se dogaja ravno nasprotno.

Lahko bi dosegli klerikalni poslanci marsikaj, saj jih je lepo število, toda oni so na svoje obljube pozabili takoj, ko so bili izvoljeni. Mesto pametnega dela so se pričeli družiti z radičevci in so s tako zvanim Markovim protokolom omogočili nazadnjaško samoradikalsko vlado. Radi tega nosijo danes klerikalni poslanci sokrivdo na vsem slabem, kar nam je prinesel radikalski režim. Te sokrivde na današnjih razmerah jim ne zbriše še tako lep izgovor. Sami so prinesli v svojem časopisu črno na belem Markov protokol, ki ostane vedna priča popolne politične nesposobnosti slovenske klerikalne stranke.

Za časa volitev smo svarili volilce pred klerikalci, a ni pomagalo. Zato rečemo danes: Prav dobra je bila ta izkušnja. Kdor ni udarjen s popolno slepoto, ne bo v bodoče več poslušal farovžev in drugih klerikalnih agitatorjev, ki so pri zadnjih volitvah nagnjali ljudi h klerikalnim skrinjicam.

Politični pregled

Približuje se zopet zasedanje narodne skupščine in

vlada je v največji zadregi,

ker so se začeli puntati proti njej turški poslanci iz Makedonije in ako oni ne bodo glasovali za vlado, potem vlada ne bo imela večine.

Vlada je torej v zadregi in zato ni nobeno čudo, da

baranta s klerikalci,

ki se pa zelo čudno držijo in ne rečejo ne bev ne mev, ker sami ne vedo, kako

in kaj bi napravili. Dr. Korošec je danes v Ljubljani, čez par dni v Beogradu, potem zopet v Zagrebu in podpihuje vse one, ki se dajo podpihovati. V vlado bi šli klerikalci najraje, ampak samo v tako vlado, kjer bi imeli odločilno besedo, to je pa v Jugoslaviji nemogoče in se ne bo nikdar zgodilo. Sedaj, ko je Radić zbežal pred zakonom, ga nadomešča Korošec, ki misli, da bo prevzel Radićevo dediščino. V tem se pa Korošec zelo moti, ker hrvatski kmet duhovnikov v politiki ne mara in jih tudi noče poslušati.

Tudi druge skrbi je imela naša država zadnje dni, ker je stal v ospredju naš spor z Italijo

in vsa Evropa je že mislila, da pride med našo državo in Italijo do vojne, ker je Italija že prav nesramno nastopala in nam naravnost žugala, ako ne odnehamo v vprašanju Reke. Preteklo soboto je potekel italijanski ultimatum naši vladi in vse je mislilo, ker naša vlada na ultimatum sploh ni odgovorila, da bo takoj začela vojna. Pa se je Italija premislila, ker jo je Francija malo dregnila med rebra, in naenkrat je izjavila, da ono, kar je poslala v Beograd, sploh ni bil ultimatum.

Taka je danes stvar in zato se bodo pogajanja z Italijo nadaljevala,

kar pomeni, da je Italija morala končno vendar odnehati. Se bo sčasom že spametovala in spoštovala pogodbe, ki jih je podpisala!

Na Čehoslovaskem so bile te dni občinske volitve, ki so pokazale nepričakovan rezultat:

socijalisti so nazadovali.

Doslej so imeli nad polovico vseh občin v svojih rokah. Sedaj so šli močno nazaj, pač pa je napredovala demokratska stranka, ki dobi skoro gotovo tudi v Pragi svojega župana. To je zanimiv pojav, da socijalisti povsod nazadujejo, tudi

pri nas, kjer je hotel biti po končani vojni vsak socijalist ali komunist. Ljudje pričenjajo uvidevati, da niti socijalizem, kaj šele komunizem, ne vodi v pravo smer. Ko bi le hoteli naši ljudje izprevideti, da tudi klerikalizem ne vodi nikamor, vsaj k dobremu ne, pa bi se razmere kmalu zboljšale. To bi ljudje vendar lahko videli, da je sedaj, ko so klerikalci dobili ogromno večino slovenskih glasov, vedno slabše in bo tudi dalje vedno slabše, vse dotlej, dokler ljudstvo ne zaupa svoje usode edini ljudski in jugoslovanski stranki — jugoslovanskim demokratom.

Naša soseda Italija nima spora samo z nami, temveč tudi

z Grčijo zaradi otoka Krfa,

ki ga je Italija protipravno zasedla in bi ga morala že zapustiti. Pa ga bo tudi zapustila, ker to zahteva z vso odločnostjo Anglija, ki ne mara videti, da bi se Italija preveč utrdila v Jonskem morju. Tudi Krf bo morala Italija zapustiti, četudi ji bo pri tem zelo hudo.

Na severu od nas še vedno ni reda in miru, ker

Nemčija naravnost propada

iz dneva v dan, tako ji leži na ramenih ogromni dolg, ki ga ne more plačati. Novi predsednik nemške vlade Stresemann je sicer veliko obljubil Franciji, ali še vedno ne vsega, kar ona zahteva, in tako se to težko vprašanje vleče kot morska kača iz meseca v mesec, iz leta v leto. In še dolgo se bo vlekla ta kača, konca pa danes nihče ne more predvideti.

Tudi na skrajnem jugozapadu Evrope ni miru, kajti

na Španskem je izbruhnila revolucija, ki so jo vodili proti vladi vojaški krogi in so tudi zmagali, ker se je kralj postavil na njihovo stran. Nova španska vlada je sestavljena iz petnajstih generalov, ki so prevzeli vso oblast v svoje roke, razpustili parlament in izjavili, da novih volitev ne bo tako dolgo, dokler se razmere ne izboljšajo.

Dopisi

JEŽICA PRI LJUBLJANI. «Domoljubaru» ne maramo postreči z dokazi na njegove nepodpisane očitke. Le zmanjša naj si apetit po prerekanju z nami in raje še enkrat prebere zadnji naš dopis, da bo zapomnil, s kakšnimi ljudmi mi nočemo imeti opravka. Namišljeni vzor-možje ne bodo prav nikdar učili morale na Ježici, pa naj se še tako vrinjajo povsod, kjer bi se dalo količkaj komandirati. Vemo, da bodo še naprej drveli za njimi kakor slepec za vodnikom vsi tisti, ki slabo vidijo, počasi in narobe mislijo in oni, katerim starši ne puste drugam kakor v zveličano bližino župnišča. Svoj tabor pa je kljub strahotam pekla in jezi spovednice napravila predvsem ona mladina, ki noče živeti življenja, kakršno je klerikalizem prizadejal na stara leta nje očetom. Zato je ta napredni tabor najtežji kamen spodtike vernim klerikalcem. Toda, gospodje od «Domoljuba», zastoj je vsak odpor. Preostudno sliko vašega delovanja smo pravkar odkrili, da bi nam moglo vaše sklicevanje na katoličanstvo ali vernost razbiti naš pokret. In tu nima nobene vrednosti, če stoji za vami in blagoslovlja vaše zasnovane ali izpeljane načrte posvečena glava. Lep dokaz za nas in vas, da tudi ona nima vselej prav, je njen poziv na Brejčevem volilnem shodu: «Možje, v nedeljo pa vsi zavalimo v skrinjico numero ena!» Tričetr klerikalnih volilcev v našem volilnem krogu se je odzvalo temu pozivu radi avtoritete pozivajočega jih župnika. Vsi ti so takrat s svojimi kroglicami za naš kraj prispevali h klerikalni zmagi in njih sedanji politični polomiji. Ali hočemo obsoditi tega, ki je bil zapeljan, ali pa agitatorja? In naj slednji ugovarja kakor hoče, mi vemo, da on za naš kraj odgovarja za kuluk, za fante, ki jih še ni iz Macedonije, za grozno zvišane davke, za odpuščene uradnike in oficirje, za zmede v državi, ki jim je vzrok z Radićem še Korošec, za zmrznjeno avtonomijo! In za vso Slovenijo velja: začetni vzrok vsej sedanji nesreči so tisti, ki so z dejanskimi nastopi in najizdatnejšo agitacijo pripravili nemogočim

Mara Morevna

Ruska narodna povest.

(Dalje.)

Konj odgovori:

«Carjevič Ivan je prišel, odvedel Maro Morevno.»

«Ali jih še lahko dohitiva?»

«Lahko še vsejeva pšenico, počakava, da dozori, jo požanjeva, zmlativa v moko, pet peči kruha spečeva, ta kruh pojeva in potem udariva za njima — in ju dohitiva.»

Košček pohiti, ujame carjeviča Ivana in mu reče:

«No, za enkrat ti odpustim zavoljo tvoje dobrote, ker si me z vodo napojil; tudi drugič ti bom odpustil, a v tretje se varuj: na drobne kosce te razsekam.»

Vzame mu Maro Morevno in odvede; a carjevič Ivan sede na kamen in gorko zajoka. Joka, joka in se zopet vrne po Maro Morevno. Koščeka nesmrtnega ni bilo doma.

«Beživa, Mara Morevna!»

«Ah, carjevič Ivan, dohiti naju.»

«Naj naju dohiti! Ali vsaj nekaj časa ostaneva skupaj.»

Pripravita se in zbežita.

Košček nesmrtni se vrača domov, pod njim se dobri konj spodtakne.

«Kaj ti je, kljuse ubogo? Zakaj se spodtikaš? Ali slutiš nezgodo?»

«Prišel je carjevič Ivan in odvedel Maro Morevno s seboj.»

«Ali ju še lahko dohitiva?»

«Lahko še ječmen vseješ, počakaš, da dozori, ga požanješ, zmelješ, piva navaariš, napiješ se do pijanosti, napiš se do mile volje, a potem udariš za njima — in dohitiva ju.»

Košček poleti in dohiti carjeviča Ivana.

«Ali ti nisem rekel, da je Mara Morevna zate izgubljena?»

In jo zgrabi in odvede s seboj.

Carjevič, Ivan ostane sam, zajoka, gorko zajoka in se zopet vrne po Maro Morevno; Koščeka zopet ni bilo doma.

«Beživa, Mara Morevna!»

«Ah, carjevič Ivan! Ujame naju in tebe razseka na drobne kosce.»

«Naj me razseka. Jaz brez tebe ne morem živeti.»

Napravita se in gresta.

Košček nesmrtni se vrača domov, pod njim se spodtakne konj.

«Kaj ti je? Ali slutiš nezgodo?»

«Prišel je carjevič Ivan, odvedel je s seboj Maro Morevno.»

Košček jo udere za njima, dohiti carjeviča Ivana, ga razseka na drobne kosce in zmaži v zasmoljen sod; vzame sod, ga zveže z železnimi obroči in vrže v sinje morje, a Maro Morevno odvede s seboj. In taisti čas počrni srebro pri vsakih carjeviča Ivana.

«Joj, pravijo, gotovo se je zgodila velika nesreča.»

Spusti se orel na sinje morje, zgrabi in izvleče sod na breg, odleti sokol po žive vode, a vran po mrtve. Zbero se vsi trije, razbijejo sod, pobero vse koščke carjeviča Ivana, jih očistijo in zlože skupaj, kot je treba. Vran jih poškropi z mrtvo vodo — telo se zraste in združi, sokol poškropi z živo vodo — carjevič Ivan oživi, vstane in reče:

«Joj, kako dolgo sem spal!»

«Še dlje bi bil spal, da ni bilo nas,» odgovore vsaki. «Pojdi zdaj z nami v goste!»

«Ne, bratje, najprej moram poiskati Maro Morevno.»

Ore k njej in deset dni je hodil čez strašna močvirja in gore in brezna, bro-

zahtevam klerikalizma zmago. To pa je predvsem idejna vodnica klerikalizma in vsi njeni izrastki, slovenska rimsko-katoliška duhovščina. Izjeme so tako redke, da jih prav za prav ni! Ljudstvo bo izprevidelo! In ne bo dolgo, pa se bo dvigal v vsaki občini srd nad zavoženo politiko sedanjih predstavitev Slovenije, klerikalcev, proti tistemu poslopju, kamor bi se morale stekati in zopet med ljudstvo vračati najblajše lastnosti človeštva — proti župnišču. Se prejšnje kulture in politične zasluge duhovščine niso zdaj več tako lepe, a od 18. marca naprej pa so predvsem naša župnišča izvor porazne politike Slovencev! In pri tolikem maslu klerikalcev so «Domoljubovi» podrepaniki še toliko drzni, da se spodtikajo ob nas! «Domoljubarji» — «Domovina se še tiska!» J. K.

RADOVLJICA. (Dialog na Lectarjevi verandi.)

No, mojster urar, kako je!

Slabo, ljubljani moji somišljeniki, vedno slabše. Sedaj dobivam samo še en izvod «Jutranjih novosti», da se orijentiram o tekočih političnih zadevah v parlamentu. Zlata doba je minula. Takrat je bilo dobro, po cel dan sem sedel na verandi in zvečer sem komaj odšel. Takrat so bili dobri časi. Za volilno negacijo radikalcev sem dobil vsak dan okrog 40 kg časopisov «umsonst» in sem jih prodajal pri mesarju Avguštinu za lepe denarce. Pa takrat se je živelo — naša valuta je takrat na Brezjah stala strašno visoko, potem so jo pa demokrati potisnili na minimum. Ampak človek že potrpi, samo da je naša partija v Sloveniji tako zmagoslavno pobedila. — Micka! En golaž za Bizeljna!

No, mojster urar, kaj pa je novega v Beogradu?

Ja, tako daleč pa ne sega moj konteres, jaz se zanimam samo za tekoče politične zadeve v parlamentu. Kakor veste, smo pri volitvah dobili okrog 1000 poslancev — koliko jih je iz Slovenije, mi monotono ni znano, častitiko imam doma. Vsi sedaj delajo za perdukcijsko uradništva in za povišanje davkov, ker tega demokrati niso hoteli kar na slepo. Mi pa se nikogar ne bojimo — saj smo v

Ljubljani tudi nekateri dobili papežev žegen. Kar pa nas je še ostalo doma, pa pridno negiramo za stranko — jaz sem radikal že od vekomaj, samo tega prej nisem vedel.

No, mojster urar, kako pa ste kuluk pozdravili?

Da, kuluk — to je tudi tekoča politična zadeva. Ali so nam demokrati še kedaj kaj pametnega naredili? Kuluk bo najboljša negacijsko sredstvo proti demokratom — s tem so si sami izkopali grob — jaz sem že kupil dve sveči ...

Pardon, mojster, saj ste kuluk izglasovali radikali skupno s klerikalci.

A tako — potem pa je tekoča politična zadeva drugačna. Kuluk je najmodernejša državniška institucija, iz katere bo država dobila največje virov dohodkov, da bo lahko zmanjšala davke. Kuluk je največja sreča za našo mlado državo — obenem pa je to zelo moderno, to najdemo v vseh stabiliziranih in civiliziranih državah, kakor so slovenska anatomija, avstrijska monarhija in angleška republika. Pa zakaj se smejite? (Mož se je vidno razburil.) Prej sem hotel reči, da sem kupil na grob demokratov dve sveči, pa sta po neprevidnosti zgoreli v moji delavnici — sedaj pa resnično opažam zastoj industrije in pomanjkanje gotovine, kakor da bi bili sveči namenjeni meni. Le smejte se, ne vemo ne ure ne dneva!

Poslušajte, mojster, to nas ne zanima! Povejte nam, kako stojijo radikali v Radovljici?

Razveseljivo, presenetljivo! Pri občinskih volitvah bomo naredili kompromis, naj bo z demokratimi ali klerikalci. Prva štiri mesta imamo zasigurana na listi. Imamo tri sigurne glasove in enega nesigurnega — ti bodo odločilni. Posebno trije radikali smo res značajni — rečem vam — eksemplar. — Micka, en liter za mene — saj mi je denar dala mama!

No, mojster, odkdaj pa imate vašega lepega kučka?

Ali se vam dopade, kaj? Po slavni naši zmagi po volitvah sem ga kupil. Dal sem mu ime «Bizelj», ker zasluži to ime po meni.

Vrlo inteligenten pes, le pogledite! No, Bizelj, povej, ali si ti radikal? (Pes pokima z glavo in pokaže jezik.) Vidite, to je talent! In kako je on zaveden! Klerikalca Lorda še pogleda ne, ravno tako socijalista Lorda, z doktorjevim demokratom se še pozdravita ne na cesti. Pa sem ga tudi lepo vzgajal in učil. Včeraj je agitiral na cesti za svojo partijo, pa ga je povozil avtomobil, postal je žrtev svojega idealizma.

Torej je vaš Bizelj zagrizen radikal?

Tako resnično kakor se Bizjak pišem. On je tudi soustanovitelj in prvi član Srnao. Važen faktor v organizaciji, ker ima visoke noge. Prvotno sem mislil, da bo imel naraščaj, ker nisem vedel, da je moškega spol: sicer pa je dober organizator — ako grem po cesti, me vsi psi oblaajo.

«No, mojster, kako bosta pa še naprej vozila politiko?

Ne vem, prav nič ne vem. Na politiko se zelo malo zastopim, razumem samo tekoče politične zadeve. Koliko tisoč sem jih že pripeljal na edino zveličavno pot, samo še Lectar ...

Policijska ura! Spat, pa domu! Presneti radikal, ali si spet fajten! Ali te še ne bo pamet srečala?

Res, žal nam je bilo, da nismo še čuli programa bodočega delovanja. Morda to zvemo drugikrat, pa Vam napišem.

KOSTANJEVICA. Dragi bralci «Domovine», ali poznate Kostanjevico? Gotovo ne! Zaenkrat vam povem samo toliko, da ima to prastaro mesto vsa narodna društva, a da ne deluje nobeno. Življenje vsakega narodnega društva je tu bilo enako življenju muhe enodnevne. Čuditi se je le, da ni pristojna oblast že vseh teh društev razpustila, ker nimajo pogoja za življenje in ne delujejo več. — Za narodno delo nimajo Kostanjevčani nobenega časa, pač pa imajo čas, da venomer podpirajo «rante» na mostu preko Krke. Navdušeni so le pri litru, drugače pa sedijo na njih «mora» narodne in nacionalne brezbrčnosti. — Kako smo se Kostanjevčani obnesli na dan rojstva našega prestolonaslednika, o tem cenjeni bralci nimate niti pojma.

dil je čez reke in jezera in jo najde po silnih naporih. Poprosi jo:

«Poizvej od nesmrtnega Koščaja, kje je dobil tako dobrega konja?»

Mara Morevna počaka priložnosti, ko je bil Koščaj dobre volje in ga začne spraševati. Koščaj ji odgovori:

«Za trikrat deveto deželo, v tridesetem carstvu, za ognjeno reko, živi baba čarovnica, ki ima takšno kobilico, da na njej lahko vsak dan preletiš okoli cele zemlje. Ima še mnogo drugih izvrstnih kobilic, jaz sem bil pri njej tri dni za pastirja, in niti ena kobilica ni ušla, a zato mi je dala baba čarovnica lepega žrebca.»

«Kako pa si prebredel ognjeno reko?»

«I, takšen robec imam — ako zamahnem z njim trikrat na desno stran, pa zraste visok, visok most, da ga še ogenj, ki je v reki, ne more doseči.»

Mara Morevna ga posluša, mu vzame skrivaj robec, ga dá carjeviču Ivanu in mu vse pove. Carjevič Ivan gre čez ognjeno reko in išče baba čarovnico. Dolgo je šel brez jedi in pijače. Kar mu pride nasproti morska ptica z mladiči. Carjevič Ivan reče:

«Enega mladiča ti bom pojedel.»

«Nikar, carjevič Ivan,» ga prosi morská ptica, «karkoliže ti bom pomagala.»

Pa gre naprej in vidi v gozdu roj čebel.

«Vzel si bom malo medu,» reče, a matica se oglasi:

«Pusti moj med, carjevič Ivan, ti bom v čemurkoli že na pomoč.»

In ji pusti med in gre naprej. Pride mu nasproti levinja z levičem.

«E, pa pojem magari tega mladiča, tako sem že lačen.»

«Pusti ga, carjevič Ivan,» prosi levinja, «ti bom že kdaj in kaj pomagala.»

«Dobro, pa naj bo!»

In odide lačen naprej, gre, gre — pa zagleda hišo babe čarovnice, okrog hiše dvanaest kolov, na enajstih kolih je natakljena človeška glava, le eden je še prazen.

«Zdravo, babica!»

«Zdravo, carjevič Ivan, po kaj si prišel? Ali prostovoljno ali primoran?»

«Prišel sem, da zaslužim viteškega konja.»

«Dobro, carjevič, ali pri meni se ne služi leto dni, temveč samo tri dni. Ako ti nobena kobilica ne uide, dobiš viteškega

konja, ako pa ti uide katera, ne ljuti se: tvoja glava bo visela na zadnjem kolu.»

Carjevič Ivan se zadovolji: baba čarovnica ga nasiti, napoji in zapove, da se poprime dela. Komaj pa nažene kobilice na polje, vzdignejo kobilice repove in se razbeže po travnikih. Carjevič se še ozrl ni, a že so mu izginile izpred oči.

Zajoka gorko, sede na kamen in zaspi. Sonce je že zahajalo, ko prileti morska ptica in ga vzbudi:

«Vstani, carjevič Ivan, kobilice so zdaj doma.»

Carjevič vstane in se vrne domov, a baba čarovnica buči in vpije nad svojimi kobilicami:

«Zakaj ste se vrnile domov?»

«Kako bi se ne vrnile? Priletele so ptice s celega sveta in skoraj so nam izteknile oči.»

«No, jutri pa ne bežite po livadah, temveč se razkropite po gostih šumah!»

Carjevič Ivan prespi vso noč, zjutraj pa mu govori baba čarovnica:

«Olej, carjevič! Ako ne obdržiš vseh kobilic, pa magari da izgubiš samo eno — pojde tvoja bujna glava na kolec.»

(Koniec prihodnjic.)

Zaenkrat raje molčim, ker bi moral načeti posebno poglavje o ljubezni, ki jo gojijo do našega vladarja. Žalostno je to. Na svidenjel

BOŠTANJ. Zopet sem vzel potno palico in sem mahnil po poti proti Boštanju. Srečam nekega starčka in se z njim pogovarjam o novicah. Mož mi je pripovedoval same vesele in ljubezne reči. Zvedel sem o žalostni zgodbi, ko je Ivanka morala stran iz farovža. Zato pa zdaj vlada tem večje veselje, ko je zlata Francka prišla nazaj. Gospod župnik jo je pričakoval ves dan in prebiral brevir, pa je zraven premišljal, kdaj bo zopet pobiral krompir. Škoda, da Boštjanci niso vedeli za prihod, bi bili gotovo pripravili lampijončke za sprejem, ker tu bi bilo treba marsikaj razsvetliti. Če bo ljubezen šla naprej, se bo morda tudi naše dopisovanje podaljšalo...

ČATEŽ OB SAVI. Iz našega kraja se malokdaj kaj čita. Kadar pa se zgodi kaka novica, je pa nič prida ni. Tako Vam tudi danes lahko le poročamo nelepo zgodbo, da je neki mladoletni fantin hotel ponoči izvršiti nasilstvo nad neko priletno vdovo. Ker je bila ona močnejša, ji je zagrozil, da jo usmrti, ako ga izda. Žalostne so take stvari, saj je fant iz klerikalne hiše, vdova pa v tretjem redu. Fant se bo seveda moral zagovarjati pred sodiščem.

Kmetijski glasnik

NE POMNOŽUJMO PLEVELA!

Naše njive niso čiste plevela. Vsako leto ga odpade nekaj v zemljo. Razen tega je mnogo takega plevela, ki je trpežen in v zemlji ukoreninjen. K vsemu temu pride še plevel, ki ga sami sejemo.

Naša žitna in druga semena se premalo čistijo od plevela. Vsako leto pomagamo na ta način sami, da se plevel širi in razmnožuje. Delamo, kakor bi plevel nič ne pomenil. In vendar je plevel silno škodljiv po njivah, kakor tudi po drugih zemljiščih in bi morali zaradi tega povsod gledati, da se ga iznebimo. Ple-

vel nam izpodriva in slabi naše dobre in prave rastline. Kdor pregleduje plevelne njive, se v tem hitro prepriča. Plevel škoduje na razne načine, jemlje prostor, krade živež, duši in zajeda rastline itd. Škoda, ki jo napravlja, je mestoma silno velika. Tako sem letos v kamniškem okraju videl njivo, posejano s pšenico, kjer je bila pšenica skoraj uničena po plevelni travi, znani pod imenom »šopulja«. Polovica njive je bila polna te šopulje, vmes pa redka pšenica, ki je imela tako slabo klasje, da je bilo komaj vredno tega imena.

Po naših krajih je sploh preveč plevela, kar je znak pomanjkljivega poljedelstva. Dajmo ga preganjati! Skrbimo, da pridemo sčasoma tudi pri nas do čistih njiv! Plevela čiste njive morajo biti ponos dobrega poljedelca.

Predvsem se moramo plevela na ta način varovati, da ga sami ne sejemo. Dajmo tedaj semena skrbno čistiti! Ko ne bi sejali plevela, bi ga tudi ne imeli. Po mnogih krajih raste med žitom vse polno ljulike, sloklase, osata, perenke, grašice itd., pa le vsled naše malobrižnosti, ker ne čistimo semena in ne preganjamo plevela tako, kakor bi ga morali. Potrebne stroje stroje za čiščenje semena si danes lahko omislamo.

Jesen je tu in z njo čas zimske setve. Skrbimo tedaj, da ne bomo sejali plevelnega semena, kajti kdor seje plevel, ta tudi žanje plevel!

GNOJIMO TRAVNIKE!

Bliža se čas jesenskega obdelovanja in gnojenja. Ne pozabimo v tem času naših travnikov! Naši travniki so potrebni gnojenja. Z dobrim gnojenjem bomo največ dosegli in najbolj podprli travniško rodovitost. Zlasti pri naših gospodarskih razmerah je treba za travnike nekaj več storiti, ker jih imamo vobče premalo in so nam v teku let močno opešali. Pozna se to ne le na slabi rasti, ampak tudi na tem, da je ruša polna plevela.

Pri nas potrebujemo predvsem dosti krme in pa tečne krme, če hočemo našo živinorejo povzdigniti. To se da na našem malem posestvu doseči le z dobrim gnojenjem travnikov. V tem pogledu se dajo doseči še jako lepi uspehi. S primernim gnojenjem se bo ruša v vsakem oziru zboljšala. Dosegla se bo bogatejša košnja in kar je pri nas tudi zelo važno, doseglja se bo tudi bolj tečna košnja. Marsikateri plevel, ki se sedaj šopiri po travniku, bo izginil, dočim se bodo okrepile razne dobre trave in detelje, ki so sedaj zatrite v svoji rasti, ker jim manjka življskih pogojev, zlasti potrebnega živeža.

Zboljšala se bo tudi tečnost sena in otave, če bomo travnike dobro gnojili. In na to nam je treba bolj kot kdaj prej gledati in delati! Po gnojenju raste namreč krma, ki je bolj tečna. Po njej je pri živini več užitka. Dobimo pa tudi boljši gnoj. Uvažujmo vse to! Na ta način zboljšujemo namreč vse, zboljšujemo živinorejo in zboljšujemo tudi naše poljedelstvo, ki potrebuje danes tudi več gnojla in boljšega gnojla.

V dobrem gnojenju naših travnikov moramo zazreti tedaj najvažnejši in sploh glavni pogoj za zboljšanje vse naše živinoreje in z njo vred vsega našega gospodarstva. Po tej poti pridemo najlažje do pravega cilja. Če nimamo domačih gnojil za gnojenje naših travnikov, potem si moramo pomagati z umetnimi gnojili, ki se po dosedanjih izkušnjah prav dobro sponašajo po travnikih.

NAŠE TEŽKOČE Z VINSKIMI ZADRUGAMI.

Dobro urejene vinske zadrugе bi lahko največ storile za povzdigo naše vinske trgovine, ki potrebuje danes velikih množin enotnega vina.

Mnogoteri so pa pogoji, ki so potrebni za uspešno snovanje in delovanje takih zadrug. Žal, da teh pogojev pri nas še

ZVONKO ERMENC:

Tainost bukve

V loku obkrožajo hribi našo dolino, vzpenjajo gozdnate glave v zračne višave, sanjajo v tihem planinskem miru. Šume v njih borovci pesem davnine, sklanjajo smreke vrhove, premišljujejo zgodbe, drhteče iz zemlje, ki jo objemljejo njih roke v materinski ljubezni. Kadar pa pretrese pok puške planinsko ozračje, oneme vrhovi v tajni grozi.

Začudi se mladostna hčerka košate bukve, moleče listnate roke v »Črno brezno«, zijajoče pod njenimi koreninami.

»Čemu strmi siva groza iz tvojega listja, o mati stoletna? Zakaj je v hipu prepedel tihi molk tvoj vrh, ko vendar bratec piš pri naša iz doline zamolkle glasove?»

Zatrepečejo listi starke vekov v tihi boli, skloni se sinji vrh, poljubi hčerkino mlado čelo in začne s skrivnostnim glasom:

»Osivela sem v planinskem miru, sanjala sanje stoletne, ne da bi me iz tega bajnega pokoja zbudil samo za trenutek vihar človeškega življenja. Poslušaj, otrok moj, zgodbo, ki je raztrgala z mojega lica kopreno tišine, da še po dolgih letih zastoče moja notra-

nost, če se spomni nesreče človeške, ki so jo zrle moje oči!

Na vrhuncu gore sije iz gostega borovja belina podružnice sv. Ljudmile. Ne vem, kako je zašla uboga češka kraljica v slovenske šume. Malo najdeš v slovenski domovini cerkvic, v katerih bi delila milosti ta češka mučenica. Naj bo kakor hoče, vseeno je, kdo jo je postavil, in komu je posvečena, dasi pripoveduje pravljica, da jo je sezidal ubegli »pemski« grof, ki je živel v hišici zraven nje mnoga leta. Teh časov jaz ne pomnim, rodila sem se mnogo pozneje. V njej se ne mašuje niti vsako leto enkrat, vendar se lahko meri po lepoti in ličnosti s samo trško farno cerkvijo v dolini. Bogati kmet Planinšek, ki je obenem mežnar, skrbi zanjo kakor za svojo hčerko.

Ko sem bila jaz v tvoji starosti se je razvijala v Planinškovi hiši brhka domača hčerka Milka. Čudno ime v kmetijski hiši, domače pa pri Planinšku. Ni eden rod ni bil brez tega imena. Prvi otrok ženskega spola, ki se je rodil v tej hiši, je moral imeti to ime.

Planinska kri je plala v dekletovih udih. Vedrost planinskega neba je sijala v njenih modrih očeh, rododendronova barva zalivala njen obraz. In vendar je bila po njenih udih razlita neka prožnost, ki z nobenim gibom

ni kazala kmetske hčerke. Mogoče je bila potomka češkega grofa, kdo ve?

Sanjala je rada. Ko je pasla črede okrog cerkvice, je po cele ure sedevala na majhni klopici v kotičku med glavnim oltarjem in zvonikom, strmela v dolino in sinje gore v ozadju, sanjajoča o nečem bajnem, krasnem, ki mora nekoč vstati izza snežnikove glave. Ko je prišla v deviška leta, se ji je zdelo, da bo ta mlad vitez, lep, na črnem vrancu, podooben sv. Juriju, ki prodira s sulico zmaja na stranskem oltarju. Prišel bo, priklonil se do zemlje in vprašal z zvonkim glasom:

»V jutrovi deželi v črnem gradu sem izvedel od belega oblaka, da živi v dalji na gori sv. Ljudmile dekle, ki vsako jutro vprašuje bleščeče solnce, kdaj prijaše ponjo vitez v oklepu, da jo izvoli za kraljico svojega srca. Zavriskalo je moje srce, zasedel sem iskrega vranca, zdriljal čez širni svet pred tvoja kolena. Sedaj sem tu. Objemi me, da se naseli sreča v mojem hrepenem srcu!»

Sanjala je tako živo, da so hlastnule drhteče roke v zrak, hoteč ujeti bajno sliko. Odprla je oči, v njenem objemu je ležala njena ljubljenska, ovčica Lada. Vzdihihnilo je ranjeno srce, vlile se solze po rosnih očeh strmeče Lade.

močno manjka in da smo vsled tega slej ko prej navezani na zasebno vinsko trgovino, ki je danes poklicana, da nam pomaga še dalje vnovčevati naš vinski pridelek.

Med vzroki, ki ovirajo snovanje vinskih zadrug po naših krajih, je med drugim tudi ta, da manjka našim vinogradnikom enotnih interesov za oddajo pridelanega vina. Po naših vinskih goricah so namreč zelo mešani posestniki. Eni žive od vinogradništva, drugi ne. Eni spravljajo vino v denar, drugi ga porabijo doma. Imamo pa tudi take, ki so le deloma navezani na prodajo svojega pridelka. Eni imajo svoje stalne in dobre odjemalce, drugi morajo leto za leto čakati na slučajne kupce itd. Ti raznovrstni interesi, ki jih imajo naši vinogradniki s svojim vinskim pridelkom, so veliko in morda največ krivi, da manjka pravega razumevanja in soglasja, kadar gre za tako važna vprašanja, kakor je vprašanje vinskih zadrug.

Vneti vinogradniki bi se pridobili za tako skupno podjetje, pa jim dajejo slab izgled drugi vinogradniki, ki ne čutijo potrebe za tako združevanje. To vpliva pa silno neugodno na vse mišljenje in razpoloženje.

Če hočemo pri teh razmerah sploh misliti na ustanavljanje vinskih zadrug, potem je treba že od vsega početka računati le z onimi vinogradniki, ki imajo enake interese za to, tedaj s posestniki, ki so navezani na prodajo svojega pridelka. Le te je pridobivati za združeno delo. Le ti utegnejo pristopiti in ostati zvesti, dočim so vsi drugi nezanesljivi za taka podjetja.

Dosedaj se je tako vinska zadruga dobro obnesla n. pr. v Vipavski dolini. Tamkajšnji posestniki so ne le bolj združljivi in med seboj zaupljivi, ampak tam imajo tudi svoj življenjski interes na tem, da gre ves pridelek kolikor mogoče dobro v denar. In tako je tudi po drugih deželah, kjer so se osnovala vinske zadruge. Vsa

trgovina se je povzdignila s pomočjo dobro urejenih vinskih zadrug.

Gospodarstvo

SADNA RAZSTAVA V NOvem MESTU.

Ker je letos veliko lepega sadja na Dolenjskem, ki bi se lahko prav lepo spravilo v denar, priredi podružnica sadjarskega in vrtnarskega društva za Slovenijo v Novem mestu v prostorih državne kmetijske šole na Ormu razstavo zimskega sadja, ki se bo vršila v dneh 29. in 30. septembra ter 1. oktobra t. l.

Razstava ima namen:

1.) da pokaže kupujočemu občinstvu, kakšno zimsko sadje se dobi na Dolenjskem ter kje in v kaki množini je istega mogoče nakupiti;

2.) da pokaže producentom, kake vrste zimskega sadja je treba gojiti, kako sadje obirati, spravljati in pa opremljati.

Razstava bo združena s predavanji o sadjarstvu in o uporabi sadja.

Vabimo vse pridelovalce sadja na Dolenjskem, ki imajo lepo zimsko sadje (jabolka) naprodaj, naj pošljejo najpozneje do 27. t. m. na naslov državne kmetijske šole na Ormu najmanj do 12 plodov od vsake vrste z navedbo imena in množine, ki je na razpolago. Najbolje je, da v vsakem kraju en vnet sadje-rejec sadje od pridelovalcev nabere in pripelje ali franko odpošlje. Sadje mora biti v papir in drobno otavo dobro zavito, da se ne obtole.

Vabimo dalje vse kupce, da si razstavo ogledajo in se prepričajo, kakšno in kje je na Dolenjskem mogoče kupiti sadje.

Vabimo končno tudi vse napredne kmetovalce in sadjarje, naj si razstavo ogledajo; da vidijo, katera vrsta sadja gre najbolj v denar in katere sadne vrste je treba najbolj gojiti.

Za odbor podružnice sadjarskega in vrtnarskega društva

kmetijski svetnik B. Skalický
predsednik.

TRŽNI PREGLED.

ZITO: V Vojvodini se je tržilo te dni: pšenica po 345 Din, ječmen po 260 Din, oves po 250 Din, kuruza po 265 do 270 Din in fižol po 500 Din; moka «0» po 555 Din.

= Vrednost našega denarja. Na zagrebški borzi dne 17. t. m. se je dobilo: 1 dolar za 91 do 92 Din, 100 avstrijskih kron za okrog 13 par, 100 madžarskih kron za okrog 35 par, 100 italijanskih lir za 403 do 405 Din, 100 češkoslovaških kron za 272 do 274 Din in 100 francoskih frankov za 525 do 530 Din.

= Podružnica sadjarskega in vrtnarskega društva v Trzinu priredi dne 13. in 14. oktobra t. l. v prostorih meščanske šole sadno razstavo, združeno s predavanjem o sadjarstvu in uporabi sadja. Razstavili se bodo poleg sadja tudi razni sadni izdelki in cvetje ter sadjarsko orodje. Sadjarje iz vse okolice naprošamo, da prijavijo podružnicam, kaj nameravajo razstaviti. Sadje se sprejema le do 10. oktobra pri podružnici v Trzinu ali pri naših zastopnikih v vsaki okoliški občini. Zadostuje pet do deset komadov vsake vrste, ki jo mislite razstaviti. Sadje pa naj bo lepo in takih vrst, ki pri nas dobro uspevajo. Vabljeni pa so tudi kupci, ki se zanimajo za sadje. Letina pri nas še dosti dobro kaže, zato je želeli, da je udeležba od strani stavljalcev kakor tudi kupcev številna. Predaval pa bo dne 14. oktobra ob devetih dopoldne višji sadjarski nadzornik g. Humeč.

= Letošnja žetev. Lansko leto se je pridelalo v naši državi 12,103.000 centov pšenice, 2,410.000 centov ječmena, 1,037.000 centov rži in 2,652.000 centov ovs. Letošnja žetev pa je za celih 30 odstotkov boljša nego lansko leto, kajti pridelali smo 16,844.000 centov pšenice, 3,118.000 centov ječmena, 1,501.000 centov rži in 3,000.000 centov ovs.

Priporočajte in širite „Domovino“!

Oglasil se je srebrni zvon v stolpu, zvenela bronasta molitev v dolino, božala vrhove. Zdirjala je z roso v očeh v cerkvico, vrgla se pred češko kraljico mučenico, potožila ji svoje gorje, zaprosila uresničenja svojega sna.

Molk je vladal po cerkvi, strmela sveta Ljudmila, čudili se ostali svetniki; sv. Jurij v stranskem oltarju pa se je smehljal pobožni molivki.

Nekoč je Milka pasla v gori svoje ljubljene ovčice. Nabirala je zdravilne cvetove po strmi rebri, kar zasliši nad seboj glasen pok. Prestrašena se ozre in misli zbežati. V istem hipu pridrvi po strmini ranjen jelen hropeč v divjem begu, brizgajoč iz gobca krvavo peno. Odskočil je, in se zavalil pred njene noge. Se en tužen pogled in krasna žival je obležala mrtva, z rogovi, zapičenimi v črno zemljo.

Strmela je deklica nad tem hipnim dogodkom, kar se prikaže izza gostega jelševja — o Bog! — sam sv. Jurij, ne, vitez iz jutrove dežele. S smehom se ji približa in jo nagovori:

«Kakšna sreča! Prvega jelena sem ustrelil danes v življenju, prvič zagledal najlepšo devojkco, tebe, črna planinska vila. Kako ti je ime, ljubko dete?»

«Milka. Zakaj mi pa vi ne poveste svojega imena? Ali ste sv. Jurij ali vitez iz jutrove dežele?»

Srebrni smeh je odmeval v vrhovih vitkih jelš in smrek.

«Ne eno, ne drugo. Še Jurij nisem. Vid mi je ime, Vitko mi pravijo. Šele par dni služim za grajskega lovca.

Kako čudno! Vitko, grajski lovec, ne sveti Jurij, ne vitez, in vendarle tako povsem podoban slikam njene fantazije!

Kramljala sta vso uro. Povedala sta si vse življenje. Vitko je sam na svetu, staršev ni nikdar poznal. Služil je v svoji domači fari za pastirja pri kmetu, ki ga je našel v svojem gozdu. Pozneje je stopil v službo pri domačem gozdarju, in ko je izvedel, da rabi tukajšnji graščak lovca, se je ponudil v službo in so ga radi sprejeli.

Prav nič se ni sramovala čednega lovca. Zdelo se ji je, da sta že davno znana, da je njen brat, da ga ima prav rada, dasi ne ve zakaj. Ker se je bližal mrak in je pot v dolino dolga, sta se pristrčno poslovila. Vitko ji je obljubil, da bo večkrat prihajal v goro na to mesto loviti, da se bosta lahko še večkrat videla.

Burno je zaplalo deklici mladostno srce, neprestana misel dneva je bil Vitko, vsaka

sanja mladi lovec. Komaj je čakala dneva, da pride Vitko zopet v goro. Nikomur ni povedala, da se je sestala z njim, samo svoji patroni se je zahvalila za mladega viteza, dasi ga ji ni postala na konju, z oklepom.

Cesto je hodil lovec k deklici v planino; predsedel je z njo cele popoldneve na skali nad črnim breznom. Rastlo je zaupanje, vzklikala ljubezen.

Stari Planinšek je opazil, da prihaja čreda zvečer vedno iz jelševja, da goni Milka vedno v log nad prepadom. Zazdelo se mu je sumljivo, sklenil je, da pojde opazovat, kaj je temu vzrok. Sledil je Milki v razdalji, da ga ni mogla videti.

Ko je prignala v gozd, je sedla na skalo in se zazrla v pot, vodečo iz doline. Ni se ganila z mesta ves dopoldan. Ker pa tokrat lovec ni prišel, Planinšek ni mogel zvedeti nič natančnega.

Vendar zasledovanja ni opustil. Na vsak način je hotel priti na sled tej čudni navadi. Sledil ji je ves teden.

V soboto zjutraj zapazi, da se nekaj premika po grmovju v smeri proti skali. Deklica zamaha z rutico, iz grmovja pa se ji odzove lovčev vrisk.

Starec pobledi. Da je tuj moški vzrok temu počenjaju, to ga je presenetilo, potrla.

Beleške

— Napredovanje demokratske stranke. Tekom letošnjih poletnih mesecev se je po deželi vršilo nebroj krajevnih in okrajnih sestankov demokratske stranke, na katerih se je pokazal sijajen organizacijski napredek. Slevilo treznih in uvidnih mož, ki zdaj spoznavajo, da nobena plemenska in stanovska gonja, temveč le smotreno delo za prospet vsega jugoslovanskega naroda vodi na pravo pot, pomnožuje tabor demokratske stranke. Prošli petek se je v Ljubljani vršil sestanek zaupnikov, na katerem je dr. Zerjav, ki si je tekom letošnjega poletja izborni okrepljen zdravje, podal temeljit pregled sedanjega zmešanega političnega položaja, ljubljanski občinski svetovalec dr. Tomineš pa je neusmiljeno razkrinkal pogubonosno gospodarstvo klerikalno-komunističnih zapravljivcev na ljubljanskem magistratu. V nedeljo pa se je na Bledu vršil okrožni sestanek, na katerega so dospeli zaupniki vseh okrajnih demokratskih organizacij v kranjskem in radovljiškem okraju. Kot govorniki so nastopili dr. Zerjav, dr. Puc, prof. Reiser in še vrsta zastopnikov poedinih organizacij. Posebno dr. Zerjavova izvajanja so bila sprejeta z burnim odobravanjem. V celoti pa je okrajni sestanek na Bledu dokazal, da demokratska misel na Gorenjskem prodira vedno globlje in da postaja edina prava čvrsta nositeljica napredne misli na Slovenskem. Enako razveseljiva poročila prihajajo tudi iz ostalih pokrajin naše države, kjer se v dobi sedanjih zmed in neredov bolj in bolj utrjuje edino demokratske postojanke.

— «Špuktrigl». «Kmetijski list», glasilo bivše Samostojne kmečke stranke, ki se je nedavno združila s srbsko zemljoradniško stranko, bruha na naš list psovke. Zopet odpira golod proti «Domovini» in se poslužuje izrazov, kakršnih se je v obupnem srdi posluževal v volilni borbi pred 18. marcem. In to edino zato, ker je «Domovina» povedala, da se je SKS s svojimi zredčenimi vrstami združila s stranko srbskih zemljoradnikov in da je potemtakem sedaj le še podružnica te srbske stranke na Slovenskem, «samostojna» pa nič več. Naj bo «Kmetijski list» prepričan, da nas izbruhi onemogle jeze,

Ziv krst bi ga ne prepračal o tem, če ne bi na lastne oči zrl sramote svoje hiše.

Razdeli se grmovje, na plan stoji Vitko s svetlikajočo se risnico

Starcu zastane sapa.

«Graščinski lovec, torej zapeljivec!» šine starcu skozi možgane. «Jaz mu pokažem, kdaj je zalezoval mojo pošteno kri.»

Zaljubljenca se objameta. Planinsku zakipi planinska vroča kri, skoči izza skrivališča, zakadi se v lovca, iztrga mu puško, zavihiti jo v loku, naperi in ustrelji.

Grozen pok zagrmí po planini — — — Takrat sem se zbudila iz sna, da zagledam pokopano srečo, vzdihne bukev.

«Obstale so moje listnate oči, zroče grozen prizor. Lovec zakrili z rokami parkrat loveč opore, zavriskne, omahne, črno brezno zakrije s črnim plaščem svojo žrtev...»

Kakor skala blede stoji za hip okamenela Milka. Čelo je poškopljeno s krvjo ljubljence, oči blazno uprte za groznim očetom, ki divja skozi gozd.

Silen krik se ji iztrga iz prsi:

psovke kakor «špuktrigl» in drugi njegovi zlahtni produkti puščajo povsem hladne. Kvečjemu vzbujajo v nas pomilovanje, da «Kmetijski list», osebno glasilo nedavno še mogočnih in bahavih gospodov, ki niso kmetje, sedaj na tak nedostojen način dokazuje, da se mu godi kakor pobesnelemu možu, ki mu v onemoglosti na usta silijo peneče sline... Vemo predobro, kje ga čelvelj žuli. Poleg starega pregovora, da resnica oči kolje, se «Kmetijski list» strašno jezi, ker si «Domovina» po vsej Sloveniji pridobiva vedno večje kroge prijateljev, ki so željni odkrite besede in vsestranskega razvedrila, ne pa samo plitkih psovnanj in bahavega političarstva. Če se hoče «Kmetijski list», ki ima za svojega urednika bivšega ministra in sedanjega poslanca g. Pucija, še nadalje odlikovati z zmerjanjem na naš list, svobodno mu! Naj bo prepričan, da imamo za njegove časnikarske nedostojnosti le pomilovalen nasme. «Kmetijski list» je visoko letal, pa nizko padel. To je listi žalostni nauk, ki ga zdaj sam izpričuje s psovkami.

— Še en kuluk za klerikalne kulukce. Klerikalni volilci so potrpežljivi kakor božji volki. Z nepopisno vnemo delajo kuluk pri župniščih, brez odpora delajo kuluk pri klerikalnih županstvih in z odprtimi ustmi so zvedeli, da so jim sedaj še državni kuluk preskrbeli poslanci SLS. Da izžene klerikalna stranka zločeda z belcebubom, je sedaj uvedla po deželi še en kuluk, katerega so obvezani opravljati predvsem klerikalni župani. Ta kuluk obstoji namreč v tem, da morajo župani na vse pretege sklicevati protestne shode proti — kuluku, ki se je uvedel po zaslugi klerikalnih poslancev! Pristaši SLS že kmalu iz samih kulukov ne bodo več ven videli.

— Mladi radikaliji, ki hoče po Sloveniji nabirati verne duše za radikalski režim in za beograjske kapitaliste, se je začela lomiti hrbljenica. Kakor se doznava, namerava Jadranska banka, ki je zašla v zelo hude neprilike, odpovedati kredit in podporo za izdajanje ljubljanskega radikalskega glasila «Jutranje Novosti», ki stanejo ogromne vsote. Tedaj bodo pač zaspale.

Pristopite vsi k Jugoslovanski Matici!

«Morilec svojega otroka, morilec čiste žrtve! Preklet, preklet, preklet!...»

«Ljubljeni moj Vitko, nedolžni, k tebi pridem!» zakliče s pretresujočim glasom, razgrne roke in plane za ljubljencem v brezno.

Ob hčerkinem kriku je očetu zastal korak, videl je, kako se je pognala v prepad, tedaj zarjove od grozote, zdivja nazaj, in se vrže za njo. Kakor črni zmaj pogoltno brezno še tretjo žrtev.

Nad prepadom je krakal črni vran, smrt je čepela na blede skali...

Zašumi v globoki tugi stoletna bukev, oklene se v smrtnem strahu hčerka matere, iz črnega brezna sika črna tema.

Tajnost bukev, ki je gledala to tužno zgodbo, dandanes označuje prenovljeno znamenje na skali nad prepadom, porasli z mahom. Na znamenju pa je napisano:

«Tri žrtve krije tu v gomili
prepada ta črni, v svojem krili;
tri smrti zrl je bukov log,
daj pokoj njunim dušam, Bog!»

Novosti

* Kraljeva zahvala slovenskim obrtnikom. Na brzozjavne čestitke, ki so jih slovenski obrtniki povodom svojega velikega zborovanja v Ljubljani poslali kraljevski dvojici, je predsednik shoda g. Franchetti prejel iz kraljeve pisarne pristrčno zahvalo.

* Profesor Makso Pleteršnik umrl. V Pišecah pri Brežicah je prošli četrtek na svojem posestvu v visoki starosti 83 let umrl profesor Makso Pleteršnik. Bil je eden najznamenitejših slovenskih jezikoslovcev in si je posebno s svojim velikim slovensko-nemškim slovarjem ustvaril neminljiv spomenik. Zaslužnemu učenjaku je bil prirejen zelo lep pogreb, katerega so se udeležili mnogi zastopniki kulturnih društev, vseučilišča in oblasti. Posebno velika množica pa je bila domačinov, ki so svojemu velikemu rojaku izkazali zadnjo čast in obenem pokazali, kako priljubljen je bil znameniti pokojnik. Večna mu slava!

* Smrtna kosa. V ljubljanski bolnici je po daljši mučni bolezni preminul g. Luka Sila, nadučitelj v pokoju. Pokojnik je bil goriški rojak in je med vojno prišel kot begunec v Ljubljano, kjer je bil dolgo časa upravnik našega lista. Kot vesten mož in zabaven družabnik je bil splošno priljubljen. Svojo družino je vzgojil v strogo narodnem duhu. — V Litiji je umrl tamošnji pisarniški gosp. Jožko Borštnar, v Dolnjem Logatcu pa g. Jakob Slavec, bivši večletni župan in občinski gerent. — V Begunjah je umrl g. dr. Jurij Catti, zdravnik z Reke. Njegovo truplo se prepele na Reko. — V Novem mestu je umrl v visoki starosti g. Josip Kolenc, večletni mlinar tamošnjega mlina. Mir pokojnim!

* Kmetijska šola na Ormu je prošlo sredo slavila petdesetletnico svojega obstoja. Tekom tega polstoletja je vzgojila že tolike generacije naprednih kmetovalcev, da jo moramo šteti med najzaslužnejše zavode na področju kmetovalskega napredka.

* Povišanje železniških tarifov. S 15. septembrom je železniško ministrstvo, ki zdaj upravlja tudi južno železnico, zopet nezastlišano podražilo cene voznih listkov in tarife blagovnega prometa. Najbolj so seveda prizadeti široki sloji, kajti cene voznih listkov so razmeroma največ podražene. Radikalsko ministrstvo je s tem zopet enkrat dokazalo, da svojo brezobzirno pest pritiska najraje na revno ljudstvo.

* Ogromno povišanje pristojbin je radikalski režim s pomočjo klerikalnih poslancev, ki so omogočili njen obstoj in ga še vzdržujejo, nedavno spravil v svet. Povišajo se vsakovrstne pristojbine (za vloge na oblasti, za spričevala, pobotnice, zakupne legitimacije itd.) ne le za par grošev, temveč tudi kar za 200 do 400 odstotkov. Posebno hudo bodo s tem prizadeti tudi kmetovalci. Lepa je taka «avtonomija»! Podrobneje bomo še govorili.

* Rudarska stavka končana. Po šesttedenski stavki, ki je po zaslugi klerikalnih in komunističnih hujskačev prikrajšala ubogo delavstvo za preko 60 milijonov na neizplačanih mezdah, je zdaj končana. V vseh revirjih trboveljske premogokopne družbe se je delavstvo polagoma zopet povrnilo na delo, tako da je zaradi nove produkcije celo pričelo primanjkovati vagonov za premog.

* Težka nesreča se je prošlo nedeljo prigodila pri Devici Mariji v Polju. Imeli so

veliko cerkveno slavnost, ker so dobili nove zvonove. Proti večeru pa se je 19letni fant Klemenčič podal na pokopališče, kjer je imel na nekem grobu skrite patrone in smodnik, hoteč povečati slavnost s streljanjem. Okrog njega je bilo polno otrok, ki so opazovali, kako je Klemenčič začel prazne patrone polniti s smodnikom. Nenadno pa je v smodnik odletela iskra in nastala je silna eksplozija. Skoro vsi navzoči so popadali na tla in dobili po telesih opekline. Deset malih poškodovancev, ki so tako postale žrtve Klemenčičeve neprevidnosti, je bilo prepeljanih v ljubljansko bolnico.

* **Mladinska hudobija.** Na železniški progi med Šmarjem pri Jelšah in Mestinjani sta 15letni delavec Avgust Sraml in njegov 13letni brat Alojzij iz same objestne hudobije položila na tračnice nov hrastov prag ter od daleč opazovala, kako se bo pripetila nesreča. K sreči pa je strojevodja bližajočega se vlaka pravočasno opazil zapreko in ustavil vlak. Okrožno sodišče je starejšega brata Avgusta obsodilo na tri tedne zapore, mlajšega pa oprostilo, ker ga je starejši pregovoril k hudobiji, ki bi bila lahko povzročila veliko nesrečo.

* **Ženski duhovnik.** V Vojvodini je bila neka Olga Novak nedavno posvečena za reformistično duhovnico. Nameščena bo v neki madžarski vasi v Baranji. Tam bodo gotovo vsi moški postali pravoverni.

* **Božji blagoslov.** V Dolnjem Kanjuvcu v Srbiji je žena posestnika Diniča rodila trojčke, in sicer dva fanta in eno deklico. Mati in vsi trije neboljenci so pri čvrstem zdravju.

* **Na smrt je bil obsojen zločinec Nikola Erdeljac,** o katerem smo nedavno poročali, da je svojega malega polbrata vrgel v vodo. Znebiti se ga je hotel zato, da bi mu ne odjedel dediščine. To je bila letos prva smrtna obsodba pred zagrebškim sodiščem.

* **Špijoni se še vedno kradejo v našo državo.** Nedavno je železniška policija v Novem Sadu aretirala Madžara Fasara, ki ni imel nikakih potnih listov, pač pa špijonske dokumente in veliko vsoto denarja. Izročen je bil sodišču.

* **Zalostna usoda izgubljene deklice.** Dekle Ivana V., doma od Sv. Krištofa na Štajerskem, je v Zagrebu zašla na kriva pota. Končno se je naveličala svojega zavoženega življenja in si je poskusila življenje končati z lizolom. Pravočasno so jo prepeljali v bolnico, kjer so ji izprali želodec in ji rešili življenje. Dekle je povedalo, da ji preseda življenje posebno zato, ker bi moralo zaradi nakopane nevarne bolezni oditi v bolnico.

* **Čudna nesreča.** V Zabežju v Srbiji je prošlo nedeljo pri blagajni za izdajanje vozniških listov bila taka gneča, da so se zadušile tri osebe. Blagajna se namreč odpre šele malo pred odhodom parnika, ki pluje v Beograd in ob nedeljah je naval velikanski. Od slej bodo Zabežani menda previdnejši v tlenjanju.

* **Samomor ruskega generala.** V Zemunu se je ustrelil ruski general Gizekovski. Zapuстил je pismo, v katerem piše, da je nekoč bil slaven mož, zdaj pa ni mogel dobiti niti primerne službe, ki bi mu dala vsakdanji kruh. Da, čudno se vrtilo kolo usode.

Iz raznih krajev

* **Na Zidanem mostu** je prošlo nedeljo zjutraj tovorni vlak zavozil na napačni tir in

močno zadel v tam se nahajajoče vozove. Dva stroja sta skočila s tira, osem vozov pa je bilo poškodovanih.

* **Pri Sv. Juriju v Slovenskih goricah** je prejšnji četrtek po vsem okolišu razsajal huda naliv. Padala je tudi debela toča, ki je tamošnjim vinogradnikom povzročila obilo škode.

* **V Kandiji** je nagle smrti umrl posestnik Janez Mežnarc iz Stavče vasi pri Žužemberku. Prišel je v Kandijo z vozom po vino, a ga je nenadoma zadel mrtvoud.

* **V Dragi nad Suhorjem** je požar uničil osmim gospodarjem gospodarska poslopja. Vzrok požara je neznan. Ponesrečenci se nahajajo v obupnem položaju, ker jim je uničen ves letošnji pridelek, zavarovalnina pa je le majhna.

Zanimivosti

STRAŠNA SMRT ŠPIJONKE.

Nedavno je neki kmet v bližini mesta Hotina v Bukovini zašel v neko votlino, kjer je hotel počakati, da neha vihar, ki ga je zalotil na poti. Ko se je oziral po votlini, je opazil na tleh neznano stvar: s sprnelo obleko pokrito segnito žensko truplo. — Ko si je opomogel od prvega strahu in strašno najdbo natančneje ogledal, je kmet videl, da je bilo žensko truplo s težkimi verigami prikovano na skalo. Na tleh je mož našel beležnico, ki jo je pobral in odhitel v Hotin, kjer je vso stvar javil policiji.

Tam so iz zapiskov v beležnici dognali, da je to truplo pred dvema letoma izginule vohunke Magdalene Frisch, hčere poljskega lekarnarja in slovite lepote, ki je živela z ruskim letalskim častnikom Savrovom. Z njim skupaj je vohunila najprej za rusko armado, potem za Nemce in končno za boljševike. Prizadejala sta zlasti Djenikinovi in Petljurovi armadi veliko škodo. Petljurovci so Savrova ujeli in ga ustrelili, Frischeva jim je pa srečno ušla.

Toda ko je jeseni leta 1921. prišlo v Hotin nekaj Petljurovih vojakov in častnikov, so Frischevo spoznali in ponoči ugrabili iz postelje in odvedli v bližnjo votlino, kjer so jo prikovali na skalo, jo zasramovali in jo končno prepustili usodi, češ, da ji je to kazenski prisodil preki sod Petljurove armade. Iz usmiljenja so ji pustili le steklenico strupa, da sama konča svoje muke. Vse to je Frischeva pred smrtjo zapisala v beležnico. Njeno truplo so potem pokopali na pokopališču v Hotinu.

PISANA NEODKRITOSRČNOST.

Ni je večje neodkritosrčnosti kot je v pisani ali tiskani besedi. Vse je pretirano, nič naravnega, nič odkritosrčnega.

Sedeš in pišeš prijatelju. Prve besede v pismu so: »Dragi prijatelj!«

Le priznaj, če si že kdaj rekel temu prijatelju iz oči v oči besede »dragi prijatelj!«

Kdaj je še rekla mati svoji hčeri: »Draga hči!«

Se nikdar ne. Ko ji pa piše, jo vedno tako naziva.

Če govori z njo prijazno, ji kvečjem reče: »Stopi sem, ti bom kaj povedala.«

Če je jezna, jo pozdravi z besedami: »Sem, pamž zanikni!«

Če je pa proč od nje in jo hoče v pismu resno posvariti in ošteti, ne bo nikdar na vrhu vseh oštevanj pozabila zapisati: »Draga moja hčerka.«

Nekoč sem bil pri rojaku, ki je v potu svojega obraza pisal pismo.

S pogledom sem preletel prve vrste ter čital:

«Prečastiti gospod!»

— Komu pa pišeš? — ga vprašam.

— O, nič — je odvrnil. — Farja bom pobaral, kdaj mi bo lahko otroka krstil...

Pod vsakim oznanilom smrti morajo biti besede »žaljuči ostali«.

Če bi res vladala na svetu odkritosrčnost, bi moralo biti pod večino takih naznanil napisano: »Radovedni ostali«.

Namreč radovedni, kakšen je testament in koliko je komu zapustil pokojnik...

SODOBNE MISLI.

Ako siromak je piščanca, je bolan ali on, ali pa piščanec ni bil zdrav.

Vsak berač prosi malo kruha, a pri tem misli tudi na meso.

K poroki te vozijo, k ločitvi letiš sam.

Kadar ženitovanjski posredovalec dva združi, se skriva na podstrešje.

Ljubezen je sladka — a dobra samo s kruhom.

Dobrega človeka gostilna ne pokvari — hudobnega cerkev ne popravi.

Kadar drži bedak kravo za roge, jo pameten človek po volji molze.

Ne bodi preveč sladak, da te svet ne izsesa, pa tudi ne pregrenak, da te ne izpljuje.

Mnogi pridejo na sodišče radi tega, ker so zamenjali pravico s pravdo.

Izposojena obleka ne stoji vedno dobro, včasih pa vendar najbolje.

So tri stvari, katere lahko brzda samo kreпка moška roka: mladega borilca, divjega konja in strastno ženo.

Ko se dva moška poslovita, pravita drugemu: »Pozdravljen« ali: »Nasvidenje«.

Ko se pa dve ženski poslovita, ostaneta najmanj še eno uro na istem mestu in klepetata dalje.

Razno

× **Smeh v nesreči.** Neki francoski list beleži zanimivo dejstvo, da so se Japonci smejali, ko so jim francoski prijatelji po nedavnem katastrofalnem potresu, ki je stotisočim Japoncem ubil sorodnike in uničil vse imetje, izrazili svoje sožalje. To je namreč čudna navada japonskega rodu, da povodom lastnih nesreč pozna veliko samozatajevanje in smeh. Ta smeh je izraz notranjega junaštva. Japonec nikoli ne pokaže javno svojih notranjih boli in žalosti, kakor je to v Evropi, kjer se posebno ženske že kisajo, če ji pokažeš kriv prst. Japonec se silno zatajuje in preko največje nesreče preide z mirnim zamahom roke in nasmehlja. Zato ni čudno, da se nekatere Japonke celo smehljajo, ako jim v prisotnosti drugih ljudi umira lastno dete.

× **Iz samostana v orfeum in nato v blaznico.** Margareta Barany je bila lepa devojka in učiteljica v nekem samostanu v Budimpešti. Cesto je šla na sprehod s samostanskimi učenkami in je včasih spremljala sodnikovo hčer na dom. Tam je spoznala učenkinega brata, ki je bil mlad uradnik pri ministrstvu. In se je zaljubila vanj. Toda oče mladega uradnika ni maral o siromašni učiteljici čuti ničesar ter ji je končno prepovedal prihajati v njegovo hišo. Naneslo je tako daleč, da je Baranyjeva bila odpuščena iz samo-

stana. Tako brez službe je bila prisiljena sprejeti mesto blagajničarke v nekem orfeju (ponočenem zabavnem lokalu). In tu je s svojo lepoto započela karijero. Bila je kmalu nameščena kot »umetnica« in je začela nastopati kot plesalka. Hitro je zaslovela in okrog nje se je gnetlo prijateljev in oboževalcev. Nekoč jo je prišel obiskat tudi njen nedavni zaljubljenec, sodnikov sin. Sprejela ga je hladno, istočasno ga je pa začela izrabljati, da ji je nakupil obleke in dragocenosti. Polagoma je popolnoma uničila njegovo existenco. Nenadno se je po mestu raznesla vest, da si je mladi uradnik iz obupa pognal kroglo v glavo. Dekle pa je zblaznelo. Oddali so jo v blaznico, kjer pa se je zastrupila.

× Vzoren duhovnik je kaplan Josip Kraus, ki je bil nameščen v Eggenbergu pri Gradcu in je kot katehet poučeval na tamošnjih treh dekliških šolah. Letos so mu prišli na sled, da prepogostokrat vabi poedine učenke na svoje stanovanje in da jih zlorablja. Kaplan Kraus je ta posel opravljal že od leta 1912., odkar je kaplan v Eggenbergu. Greh mora torej nešteto imeti na vesti. Ko se je izvedelo, kaj vse je kaplan Kraus počenjal, je med tamošnjim prebivalstvom zavladalo velikansko ogorčenje. Zdaj je posvečenega zapeljivca obsodilo graško porotno sodišče na dve leti težke ječe s postom in trdim ležiščem.

Za smeh in kratek čas

Krst z juho.

Morda je temu ali onemu slovenskemu duhovniku še v spominu tisti prijazni škof, ki je pri izpraševanju lemenatarjev rad stavil svoja posebna kočljiva vprašanja. In pri takih vprašanjih je marsikatega bogoslovca ščipalo pri srcu.

Prigodilo se je nekoč pri izpitih, da je škof postavil brihtnemu lemenatarju Juriju nastopno vprašanje:

«Povej mi, moj sin, ali se sme z juho krstiti, če vode v nujnem krščenju ni pri roki?»

Brihtni Jurij pa je imel glavo na pravem mestu, zato se ni nič obotavljal, temveč takole odvrnil:

«Če bi bila juha taka, kakor jo je Vaša prevzvišenost, se ne sme krstiti. S tako juho, kakor jo mi bogoslovci dobivamo, se pa lahko brezskrbno krsti...»

Drugi dan so tudi bogoslovci dobili malo boljše polivko, škof pa odtlej baje nikoli več ni stavil gornjega vprašanja.

Po enem letu.

Ožbovt je vprašal ženo:

«Ali se spominjaš, kdaj sem izgubil svojo zlato uro?»

«Da, takole pred enim letom.»

«Res je. Danes pa oblečem tisto suknjo, potipam v žep, ali veš, kaj sem našel?»

«Uro?»

«Ne, ampak luknjo, skozi katero mi je bila ura padla.»

Med hlapci.

Hlapec Janez: «Čuj, Miha, oni slikar, ki je na letovišču pri spodnjem birtu, mi je rekel, da imam karakteristično glavo.»

Hlapec Miha: «Kaj pa je to?»

Janez: «Jaz tudi ne vem, zato sem mu pa za vsak slučaj dal krepko zaušnico.»

Pred volitvami.

Kandidat (med kmeti, v govorniškem ognju):

«Ako hočete železnico... volite mene — Ako hočete novo cesto... volite mene — Ako hočete čistokrvnega državnega bika — volite mene!»

Večji dobiček.

Dama (prijateljici): «Torej tvoj mož je pustil lov in postal avtomobilist?»

Prijateljica: «Da, pa sedaj prinese domov več mrtvih živali kakor poprej kot lovec!»

Zdravstvo

KJE LEŽI CENTRALNO ŽIVČEVJE?

Poglavitni del človekovega organizma so veliki možgani. Oni so središče življenja. Leže pa v velik votlini naše lobanje, spredaj obdani od čela, ob straneh od senc, od zgoraj jih pokriva teme. Zaposleni so s prevažnimi opravki. V zavest postavljajo predstave in občutke naših vidnih, slušnih, vonjalnih, okusnih, tipalnih in drugih naprav. Obenem pa stoje v trajni delovni zvezi z manj važnim hrbtnim mozgom in pa malimi možgani. Slednji leže tik spodaj pod njimi, naslonjeni na obeh straneh na zaglavno lusko lobanje. V njih je središče telesnega ravnovesja.

Z dogodki po životu, rokah in nogah pa seznanja velike možgane živčno nitje. To je v tankih vlaknih razpleteno prav po vsem telesu, nekje bolj, drugje redkeje.

Na hrbtni strani se zbere vse živčevje v močnejše povezke in svežnje, v živce. Vsi ti živci potekajo proti hrbtenici, onemu koščnemu stebru vretenc, na katerega prsnem delu, zadaj, so pripeta rebra, na zgornjem koncu pa se vrti na njem naša glava. Vsa vretenca imajo nekako v sredi okroglasto odprtino. S tem pa ustvarjajo, druga na drugo naložena, hrbtenici njen kanal. Paroma stopa med vsakim vretencem hrbtenice v ta kanal po en živec, v celem 31 parov. V tej hrbtenični votlini zbrani živci tvorijo naš hrbtni mozeg. Možgani in hrbtni mozeg tvorijo centralni živčni sistem, vse ostalo živčevje pa periferni živčni sistem.

Ženski kotichek

Škodljivost podvez. Ženske na deželi splošno rabijo podveze, ki jih natikajo ali prevežejo čez nogavico, kar je zelo škodljivo.

Lucifer pride!

Konec sveta?

Nel Ampak prihodnji teden začne

v »JUTRU«

izhajati najmodernejši in najsensacionalnejši roman:

LUCIFER!

vo, posebno če jih nosijo pod kolenom. Zvečer se opazi na dotičnem mestu modrikast zažet obroček, pod njim pa zabrekne žile. To včasih prav boli. V poznejši dobi pa nastanejo lahko hujše posledice. Debele, modre krčne žile se dobe večinoma radi takih podvez. Zato je priporočati, da si žensstvo tudi na deželi omisli podveze, pritrjene na pasu, kakršne se v mestih že skoro splošno rabijo.

Kako se lika svila. Pri likanju svile, svilenih trakov ali kakęga drugega svilenege izdelka se mora paziti, da se vedno položi na svilo tanek, čist papir, po katerem likamo. Ako likamo naravnost po svili, se zgubanci. Sirova svila naj bo pri likanju popolnoma mokra ali pa popolnoma suha. Nikakor se ne sme sirova svila poškopiti kakor perilo, ker se zgubanci.

PREKLIC.

55

Podpisana preklicujem vse žaljive obdolitve, katere sem govorila o Jožefu Arhu lovca na Bohinjski Češnjici št. 71, ter se mu zahvaljujem, da je odstopil od nadaljnje tožbe.

Koprivnik, dne 9. septembra 1923.

Fani Jeklar (Klemenova).

„OLEUM“

d. z o. z.

industrijska trgovska družba

Pisarna: Pred škofijo I (vis-à-vis magistrata)

LJUBLJANA

Amerikanska rafinirana vsakovrstna strojna olja — Amerikanska cilindrska olja — Amerikansko specijalno letno in zimsko avtomobilje — BENCIN — MAST za tehnične svrhe — Plinovo olje — Petrolej — Olja zoper prah — PARAFIN — Direktni import iz produktivnih dežel — Prvovrstna jedilna olja — Sirovine za usnjarne in mlarne

Konzorcij „Domovine“ naznanja žalostno vest, da je bivši upravnik „Domovine“, gospod

LUKA SILA

nadučitelj v pokoju

dne 17. septembra v starosti 63 let po dolgi in mučni bolezni umrl.

Pogreb se je vršil dne 18. septembra iz ljubljanske bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Konzorcij „Domovine“ bo svojemu prvemu in požrtvovalnemu upravniku ohranil vedno blag spomin.

LJUBLJANA, dne 19. septembra 1923.